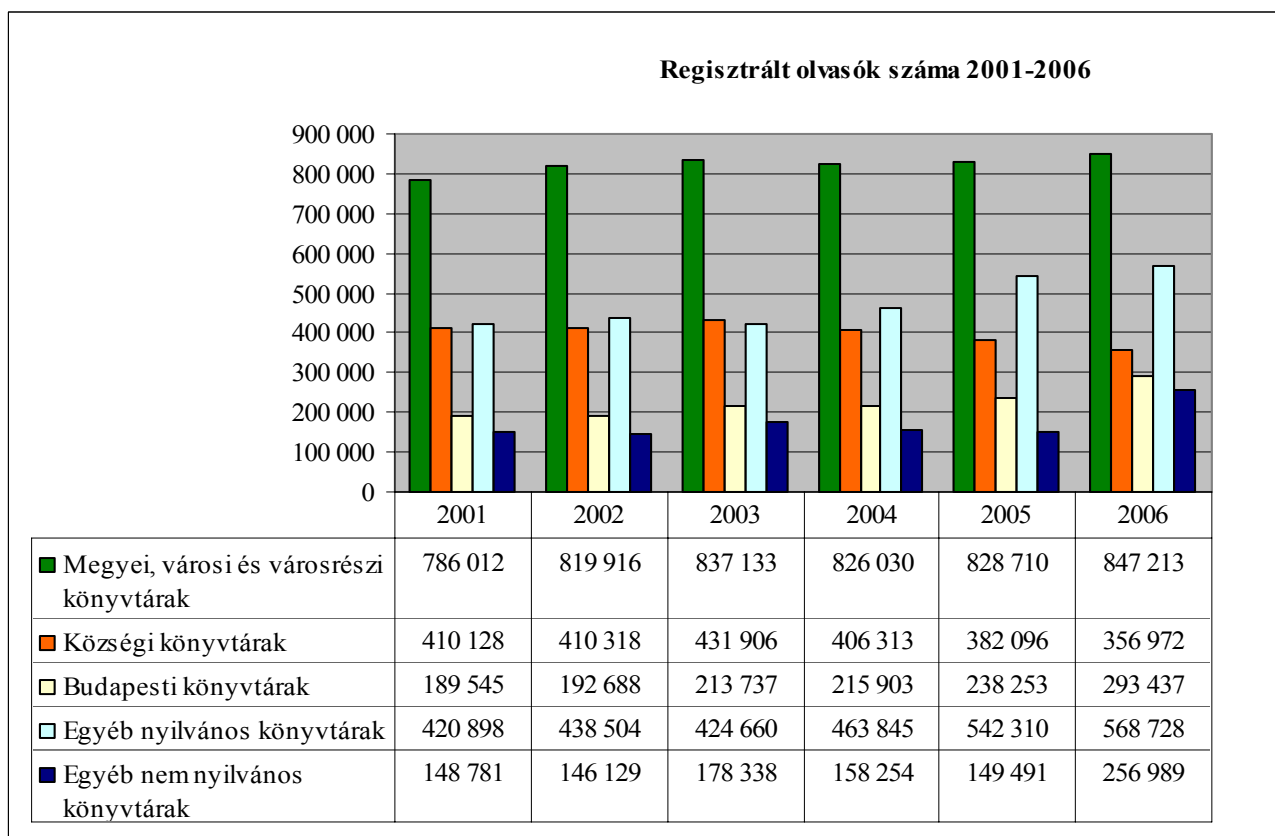
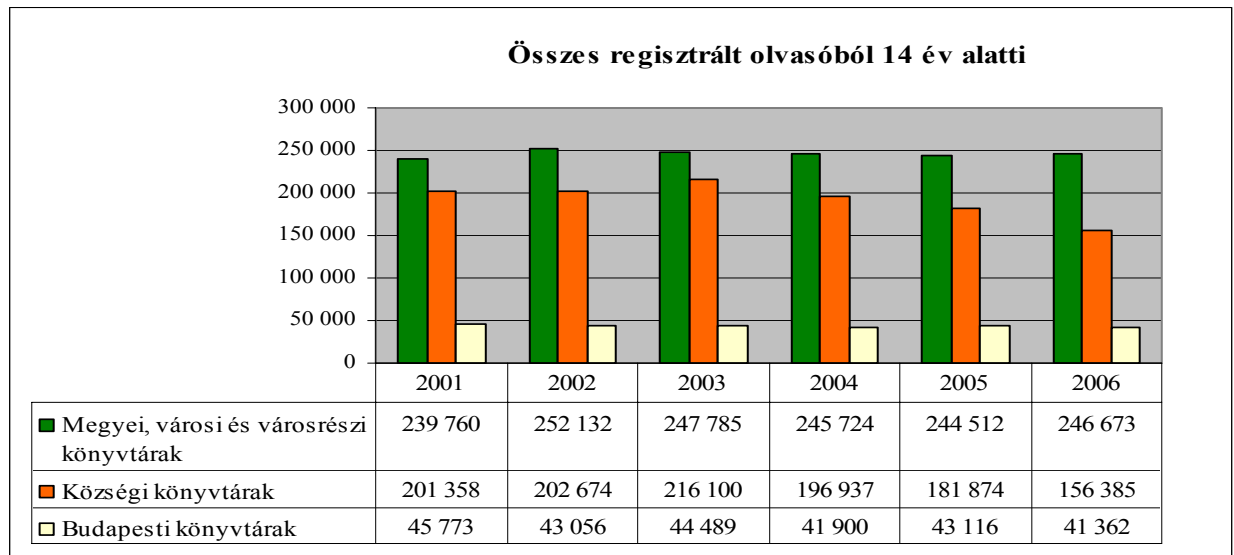

Regisztrált olvasók

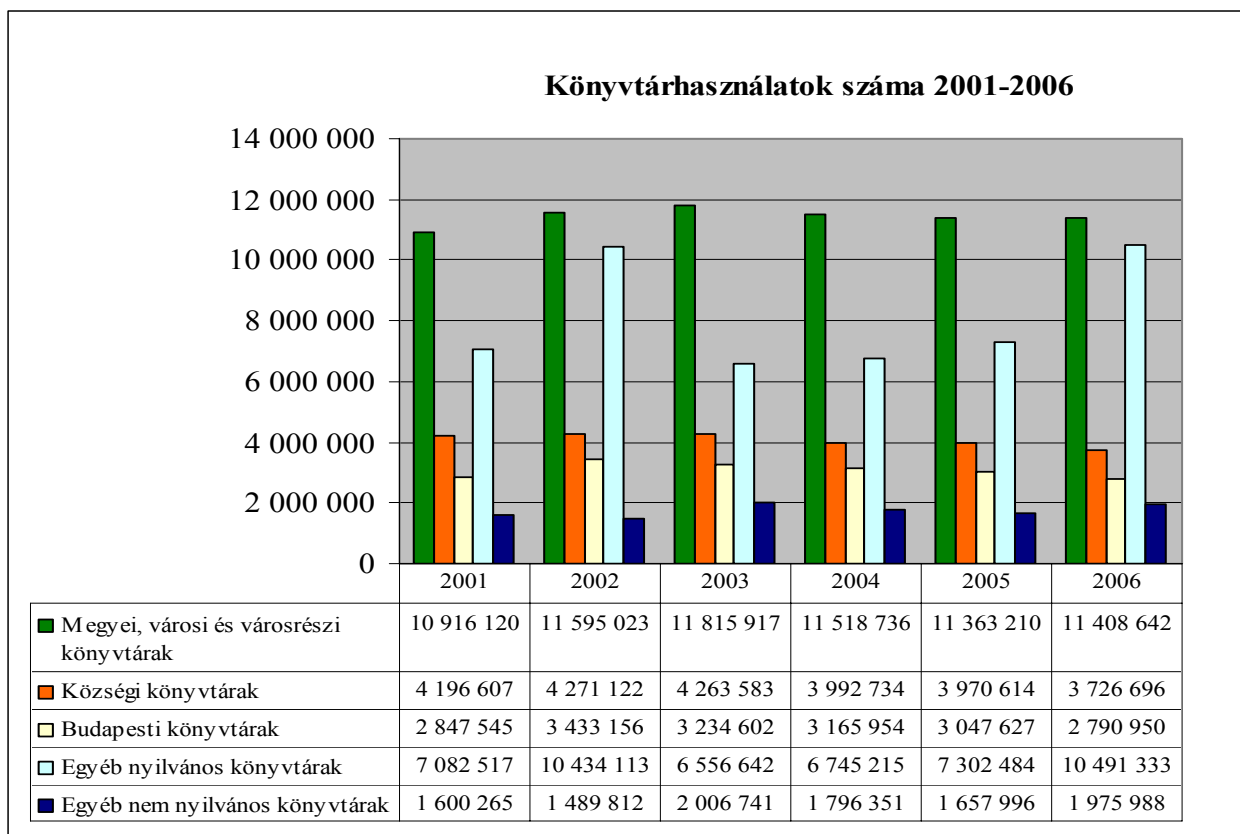

A regisztrált olvasók száma a községi könyvtárak kivételével minden könyvtártípusban **nőtt az elmúlt hat évben**. Az **átlagosnál magasabb** volt a növekedés a **budapesti közkönyvtárakban** (mintegy negyedével), valamint az **egyéb nyilvános könyvtárakban** (mintegy harmadával). A budapesti növekedés jó példa arra, hogy a megújult környezet, a vonzó infrastruktúra milyen pozitív hatást gyakorol a beiratkozott olvasók számának alakulására. Az egyéb nyilvános könyvtárak elsősorban a felsőoktatási könyvtárakat jelentik: a hallgatói létszám erőteljes emelkedése az olvasók számának növekedésben is megmutatkozik.

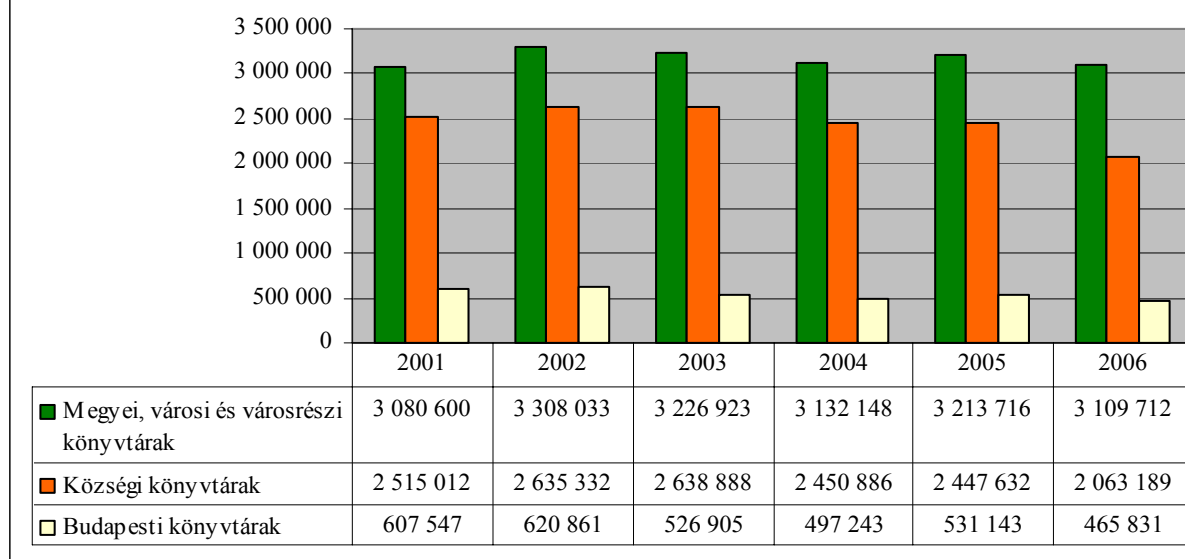
Az **olvasók létszámának csökkenése** leginkább a **14 éven aluliak** körében érhető tetten. A megyei és városi könyvtárakban a gyerekolvasók száma gyakorlatilag stagnált, a községi könyvtárakban mintegy 10 százalékkal, a budapesti könyvtárakban pedig több mint 5 százalékkal csökkent. Az általános csökkenés egyik oka teljesen objektív: a teljes népességben belül erőteljesen **csökkent** e korosztály **aránya**.

Könyvtárhasználat

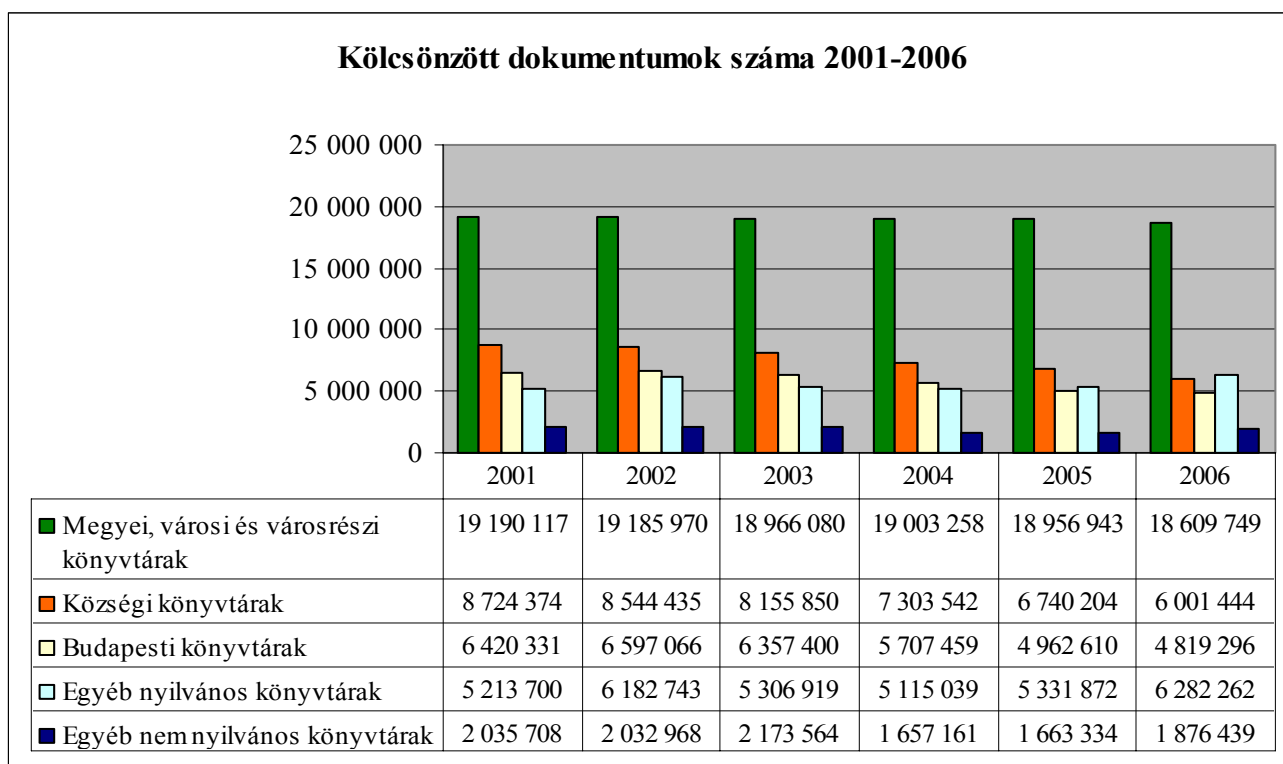
A könyvtárhasználati alkalmak számát vizsgálva az eddigiekkel megegyező képet kapunk: ahol nőtt a regisztrált olvasók száma, ott a könyvtárhasználatok száma is nőtt; ahol viszont a beiratkozottak száma csökkent (**a községi könyvtárakban és általában a gyerekolvasók körében**), ott **a könyvtárhasználatok száma is kevesebb**. Összességében a könyvtárhasználat intenzitása nagyon kis mértékben változott. Az egyetlen valóban szignifikáns változást a felsőoktatási könyvtárak mutatják, esetükben nőtt a könyvtárhasználatok aránya is.

A 14 éven aluliak könyvtárhasználati száma

A **gyermekolvasók** körében a **városokban** működő könyvtárak esetében a **könyvtárhasználatok száma gyorsabb ütemben nőtt, mint a beiratkozási kedv**; a községi könyvtárakban és Budapesten viszont a kevesebb beiratkozott gyermekolvasó kisebb intenzitással használja a könyvtárakat, mint korábban. Egyrészt a demográfiai változások játszanak ebben szerepet, másrészt az adatok arra is felhívják a figyelmet, hogy a könyvtárak ne csak az olvasók számával foglalkozzanak, hanem olyan vonzó környezetet, szolgáltatásokat is teremtsenek, amelyek gyakoribb látogatásra csábítják olvasóikat.

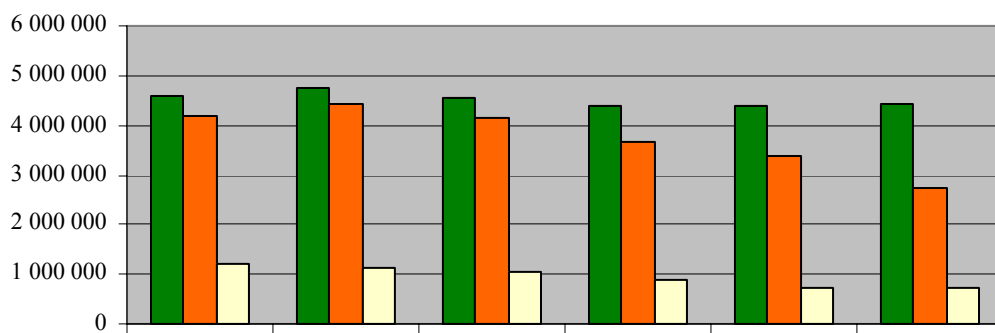
Kölcsönzött dokumentumok

Tovább árnyalja a képet, ha a **kölcsönzési alkalmak számának** alakulását vizsgáljuk. A vonatkozó időszakban a **települési könyvtárakban** minden kategóriában **fokozatosan csökkent** a kölcsönzési célú látogatások száma. Különösen **jelentős** – mintegy 15 százalékos – volt a csökkenés a **községi könyvtárakban**. Ugyanakkor az **egyéb könyvtárakban** 2002-ben és 2003-ban lényegesen megnőtt a kölcsönzési kedv. Annak ellenére, hogy az utóbbi két évben némi csökkenés tapasztalható, a hat évvel korábbi állapotokhoz képest még mindig **majdnem 10 százalékos javulás** mutatható ki.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a lakosság összességében valamivel gyakrabban jár könyvtárba, mint öt évvel ezelőtt; lényegében ugyanannyiszor keresi fel a könyvtárt kölcsönzési céllal, mint korábban, de egy alkalommal jóval kevesebb dokumentumot kölcsönöz. A kölcsönzési kedv **csökkenése különösen a községi és a budapesti közkönyvtárakban jelentős**, a jelenség okai azonban teljesen eltérőek. Vidéken ez inkább a demográfiai, oktatási, könyvtári infrastrukturális okokkal; Budapesten pedig kis részben az egyéb könyvtárak konkurenciájával, nagyobb részben pedig a megváltozott olvasói szokásokkal, a virtuális dokumentumok intenzívebb használatával magyarázható.

14 éven aluliak által kölcsönzött dokumentumok száma

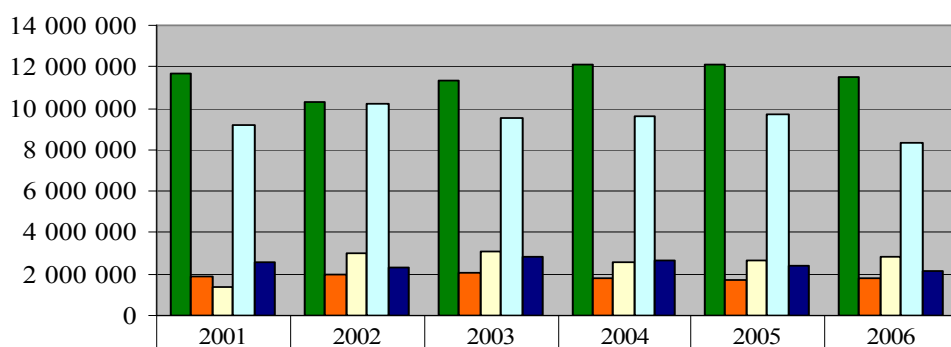

■ Megyei, városi és városrészi könyvtárak	4 579 181	4 763 796	4 538 088	4 378 592	4 374 974	4 449 556
■ Községi könyvtárak	4 189 160	4 412 798	4 128 602	3 658 057	3 384 390	2 751 828
■ Budapesti könyvtárak	1 190 634	1 145 383	1 040 980	898 086	732 786	712 396

A kölcsönzött dokumentumok számát tekintve a gyermekolvasók körében a visszaesés mértéke nagyon magas, a budapesti gyermekolvasók körében csaknem **40 százalékos**. A következő években a közkönyvtárakban kiemelt figyelmet kell erre a korosztályra fordítani.

Helyben használat

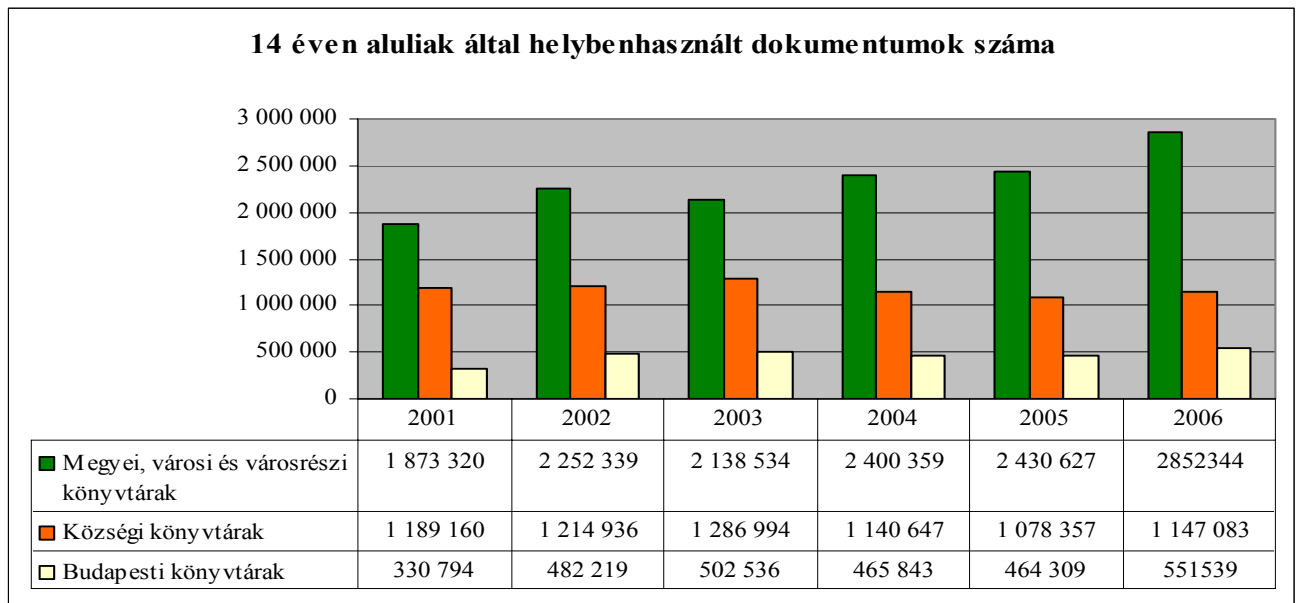
Helyben használt dokumentumok száma 2001-2006

■ Megyei, városi és városrészi könyvtárak	11 720 544	10 295 181	11 374 068	12 082 099	12 099 088	11 502 799
■ Községi könyvtárak	1 856 570	1 962 276	2 042 082	1 836 585	1 703 413	1 842 622
■ Budapesti könyvtárak	1 376 190	2 984 008	3 069 581	2 582 027	2 653 721	2 796 780
■ Egyéb nyilvános könyvtárak	9 223 215	10 240 419	9 513 159	9 596 149	9 694 872	8 299 054
■ Egyéb nem nyilvános könyvtárak	2 549 130	2 282 852	2 870 734	2 659 325	2 421 419	2 153 621

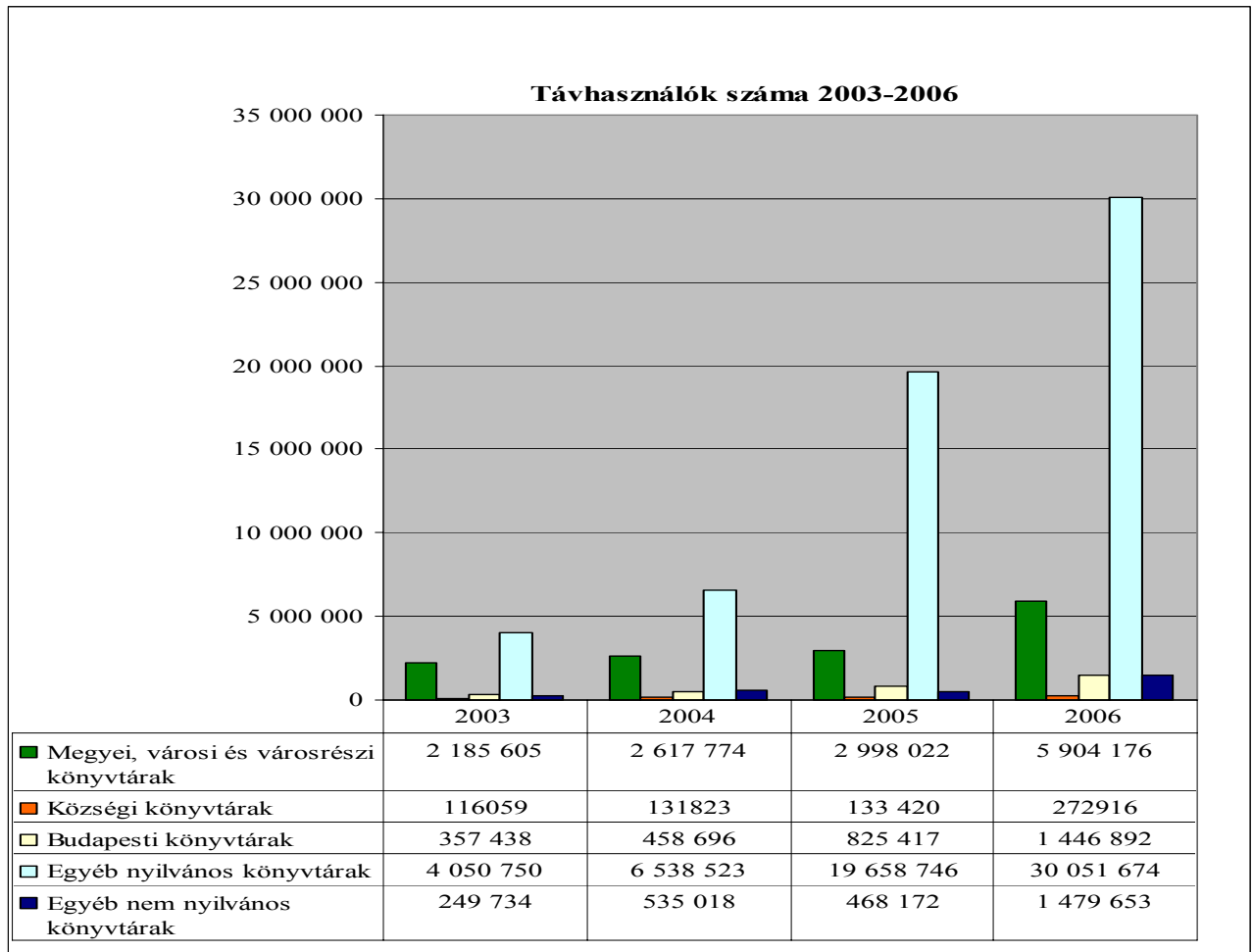
A kölcsönzési kedv csökkenése mellett a helyben használat intenzitása sem növekedett. Csak a budapesti közkönyvtárakban nőtt erőteljesen a helyben használt dokumentumok száma az utóbbi évek könyvtári rekonstrukciós

programjának köszönhetően. A helyben használat és a kölcsönzések számának csökkenése felhívja a figyelmet arra, hogy – bár a használók és a látogatások száma továbbra sem csökken – a hagyományos dokumentumok használata fokozatosan háttérbe szorul. Az Internet és a digitális dokumentumok megjelenése máris háttérbe szorítja a könyvtárak hagyományos kölcsönző szerepét, a jövőben tehát a differenciált és értéknövelt szolgáltatások, a távhasználat iránt lesz nagyobb a felhasználói igény.

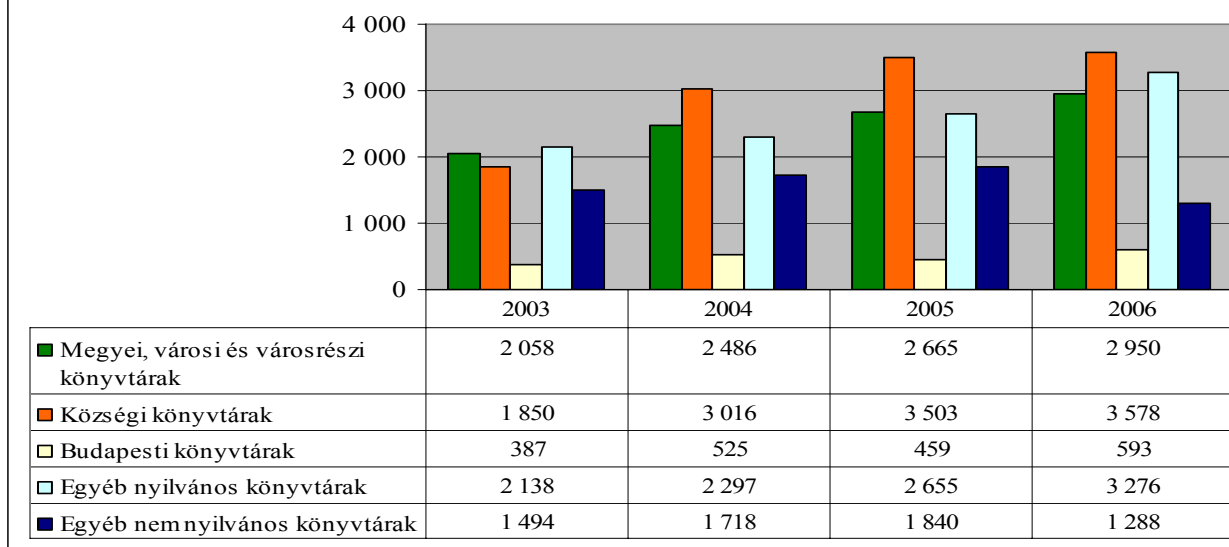
Míg a felnőttek körében általában csökkent a helyben használat aránya, a gyerekeknél a városi, a fővárosi és a községi könyvtárakban erősen emelkedett a helyben használat vagy annak intenzitása.

Távhasználat

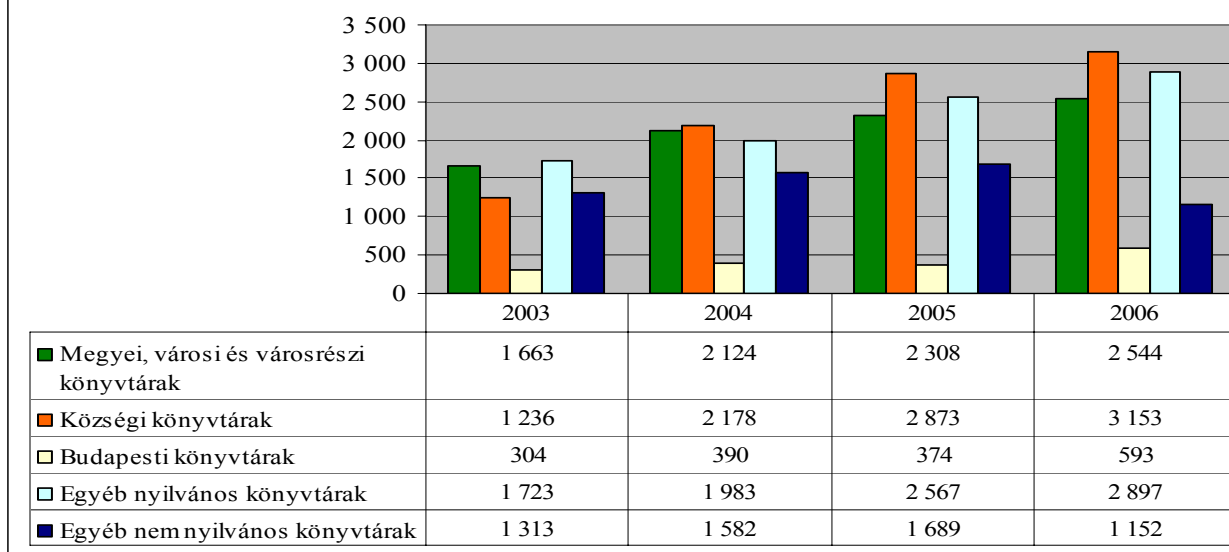

A távhasználat valamennyi könyvtártípusnál jelentősen emelkedett annak ellenére, hogy a könyvtárak 47 százaléka nem rendelkezik Internettel. Megjegyezzük, hogy a statisztika ennél az adatnál kevésbé megbízható, mert módszertani, technikai okokból egyelőre a könyvtárak nem egyformán értelmezik és regisztrálják a távhasználatot. Az **internetes könyvtári szolgáltatások elmúlt évek alatti jelentős emelkedése előrevetíti**, hogy erre az új stratégiai ciklusban is kiemelt figyelmet kell fordítani. A fejlesztések elmaradása a könyvtárakat egyre inkább a **perifériára szorítaná.**

Használók rendelkezésére álló számítógépek száma 2003-2006

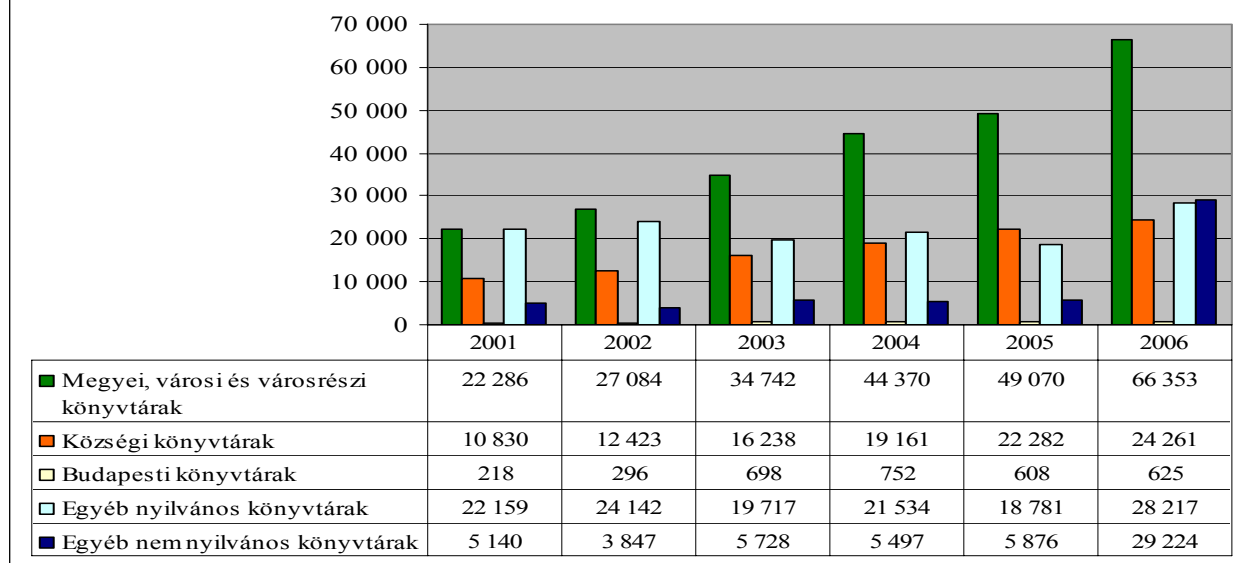
Használók rendelkezésére álló internetes gépek száma 2003-2006

Mindkét táblázatból ugyanaz a tendencia olvasható ki: **jelentősen emelkedett** a könyvtárakban az **informatikai infrastruktúra** szintje. Az évente **közel húsz százalékos** mennyiségi növekedési ütem azonban **még mindig lassú**. Még mindig alacsony mind a **számítógépes**, mind az **internetes ellátottság** (számítógép a könyvtárak **57%-ában**; internet **53%-ában** található). A távhasználatok növekedését is figyelembe véve a következő években **az infrastrukturális fejlesztést továbbra sem lehet elhanyagolni**, nélküle a lehetséges informatikai fejlesztések nem érik el céljukat.

Könyvtárközi kölcsönzés

Könyvtárközi kölcsönzések száma 2001-2006

A **könyvtárközi kölcsönzés** területe töretlenül **sikeres**. A más könyvtáraktól kapott dokumentumok esetében a települési könyvtárak mindegyike legalább **duplájára növelte** a teljesítményét. Az egyéb nyilvános könyvtárak ugyan visszaesést mutatnak, ezek azonban inkább küldő könyvtárak a rendszerben.

A fenti adatsor az **ODR** szolgáltatás egyértelmű **sikerét** jelenti. A szolgáltatásnak a következő években még kiemelkedőbb szerepet kell játszania. Az átalakuló könyvtári rendszerben nő az **együttműködés, a gyűjtőköri koordináció** fontossága. A könyvtárközi szolgáltatás szerepe továbbra is megmarad, formája azonban várhatóan átalakul: az eredeti dokumentumok hagyományos szolgáltatása háttérbe szorul az elektronikus dokumentumküldő szolgáltatások mellett.

